

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ПРОФ. Д-Р ВЕСЕЛИНКА НЕСТОРОВА, Д.М.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА НАУЧНО ЖУРИ

ИЗБРАНО СЪС ЗАПОВЕД № Р-109-246/13.06.2022

НА РЕКТОРА НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ -ВАРНА

ОТНОСНО: дисертационния труд на д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова, за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по медицина в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1. „Медицина“, научна специалност „Физиотерапия, курортология и рехабилитация“ в Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна, на тема *„Сравнително проучване на ефектите на конвенционален физиотерапевтичен комплекс и високоенергиен лазер при пациенти с перитендинит на гленохумерална става“* с научен ръководител доц. д-р Илия Тодоров Тодоров, д.м.

Биографична справка на кандидата

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е родена на 25.01.1985 г. в град Варна.

Средното си образование завършва през 2004 г. – Първа езикова гимназия – гр. Варна. През 2010 г. завършва висше образование по медицина с образователно квалификационна степен “магистър“ в МУ Варна. През 2017 г. завършва висше образование по здравен мениджмънт с образователно квалификационна степен “магистър“ в МУ Варна. Придобива специалност по „Физикална и рехабилитационна медицина“ през 2020г.

Нейният професионален път започва в АПИМП-ГП „Прима Медика“ ООД Варна като фелдшер през 2010 г. и година по-късно като лекар. Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова от 2017 г. е назначена като лекар-специализат е УМБАЛ „Св. Марина“ Варна ЕАД. През същата година е назначена като асистент и административен асистент. към УС по морелечение, физиотерапия и рехабилитация към Катедра по Физиотерапия, рехабилитация, морелечение и професионални заболявания на МУ Варна.

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е участвала в редица квалификационни курсове за следдипломно обучение: лазертерапия, основи в източната медицина и иглотерапия, терапия на тригерни точки, ортопедична медицина Sugiах и др. Преминала е квалификационни курсове: „Педагогически основи на академичното преподаване“, „Законова база, регламентираща обучението на докторанти“, „Методика на научноизследователската работа“, „Етика на научните

изследвания“, „Статистически методи за обработка и представяне на данни“, „Комуникативни техники и презентационни умения“, „English for Research Purposes“ и др.

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова владее писмено и говоримо английски, немски и руски език.

Д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е член на Български лекарски съюз, Българското дружество по мануална медицина и Асоциацията по физикална и рехабилитационна медицина и на програмен съвет на магистърска програма „Рехабилитация, Морелечение, Уелнес и СПА“.

Перитендинитът на гленохумералната става е сред най-честите патологии на рамото. Проблемът засяга хора и от двата пола в активна трудоспособна възраст, като честотата се увеличава с напредване на възрастта. Заболяването обуславя и значителна социално-икономическа тежест за обществото поради загуба на трудоспособността за продължителен период от време, повишени разходи за лечение и деквалификация на работещите.

Заболяването представлява терапевтично предизвикателство за физикалната медицина, особено в острата фаза, когато болшинството физикални фактори могат да се прилагат в ниски дози и приложени в комбинация или като монотерапия, често дават незадоволителен терапевтичен ефект. Повишеният риск от инвалидизация и липсата на единомислие по отношение на диагностичния и терапевтичен подход при това заболяване правят проблема актуален и дискутабилен .

В дисертационния труд на Д-р Панайотова сравнява клиничната ефективност на MLS лазерно лъчение като монотерапия, както и на комбинирана терапия с микровълнова диатермия и интерферентен ток при пациенти с перитендинит на гленохумералната става, както и проследяване на продължителността на терапевтичния ефект при двата метода с анализ на краткосрочните и дългосрочните резултати.

Характеристика на представения за рецензиране дисертационен труд

Дисертационният труд на д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е предствен в 151 стандартни страници в единадесет раздела с адекватно съотношение онагледен с 33 фигури, 24 таблици и 15 приложения. Структурата е според изискванията, посочени в Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна.

Научният труд има следната структура: „Въведение“ - 2 страници, „Литературен обзор“ - 40 страници, „Цел и задачи на изследването“ - 2 страница, „Материали и методи“ - 10 страници, „Резултати“ - 32 страници, „Обсъждане“ - 12 страници, „Заклучение“ - 3 страница, „Изводи“ - 2

страница, „Приноси на научния труд" - 1 страница, „Научни публикации и съобщения свързани с дисертационния труд" - 1 страница.

Представената библиография се състои от 272 източника, от които 26 на кирилица и 246 на латиница. Около 50% от цитиранията са от последните десет години, 25% от които от последните пет години.

С темата на научния труд са свързани 3 публикации представени от д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова, от които 2 пълнотекстови в периодични научни издания и 1 презентация на национален научен форум.

Основен акцент в литературния обзор е задълбочен анализ на анатомия, кинематика на раменния комплекс, както и патогенеза и патокинезиология на заболяването с акценти върху механичния стрес от пренапрежение насложен върху дегенеративните изменения на сухожилията. Разгледани са подробно етиологията, клиничната картина и диференциалната диагноза на заболяването. Изчерпателно са описани различните възможности за диагностика, като се разглеждат и различните диференциално –диагностични затруднения за определяне на степента на увреда на засегнатите структури.

Представени са познатите до сега методи на лечение на перитендинитът на гленохумералната става. Разгледани са възможностите за оперативно и консервативно лечение (медикаментозно и с физиотерапевтични методики). Акцентът е върху лечението с преформирани физикални фактори, като подробно са разгледани актуалните световни тенденции за повлияване на тази патология с различните модалности като монотерапия, както и комбинирано действие на комплекс от два и повече физикални фактора.

В основата на дисертационния труд стои ясно формулирана цел – да се сравни ефективността на два метода на лечение на перитендинит на гленохумералната става – с MLS лазерната терапия (група А) и с комбинираната терапия с микровълнова диатермия и интерферентен ток (група Б).

За реализиране на зададената цел, авторът набелязва следните задачи:

Проучване, проследяване и сравняване в три момента на клиничната ефективност на MLS лазерно лечение като монотерапия, както и на комбинирана терапия с микровълнова диатермия и интерферентен ток при пациенти с перитендинит на гленохумералната става.

Оценка и сравняване на резултатите от Shoulder Pain and Disability Index (SPADI) в проценти за оценка на функционалното състояние и болката в три разглеждани момента за пациентите от двете групи.

Оценка и сравняване на субективното усещане за спонтанна и палпаторна болка по визуално-аналогова скала (ВАС) в три разглеждани момента за пациентите от двете групи.

Оценка и сравнение на влиянието на приложеното лечение в двете терапевтични групи върху показателите от функционалния статус – ъглометрия на флексия, абдукция и външна ротация на раменна става в три разглеждани момента.

Анализиране и сравнение на краткосрочните и дългосрочните ефекти от лечението при двете терапевтични групи с използване на шест измервателни индикатора.

Материали и методи

За целите на проучването са изследвани 76 пациенти, които отговарят на точно определените критерии. За оценка на функционалното състояние и на болката по време на проследяването са използвани Индекса за болка в рамото и инвалидност/Shoulder Pain and Disability Index (SPADI), оценката на спонтанната и палпаторна болка, според визуалната аналогова скала (ВАС) и ъглометрия на гленохумералната става (флексия, абдукция и външна ротация). Чрез изчисляване на размера на извадката (sample size), рандомизация на на пациенте в две група и хомогенност на средните стойности на изследваните показатели в двете групи преди лечението се осигурява статистическа достоверност на постигнатите резултати.

Използваните методи за оценка са конкретно насочени към клиничната симптоматика и функционалния дефицит на изследваните лица с перитендинит на гленохумерална става.

Използването на Индекса за болка в рамото и инвалидност/Shoulder Pain and Disability Index (SPADI) за оценка на функционалното състояние и на болката по време на проследяването има голяма надеждност при диагностициране и отчитане на ефектите от лечението на перитендинит на гленохумерална става. Пациентите са оценени в три различни момента: на изходно ниво преди започване на лечението, след завършване на терапевтичния курс и на 45-ти ден след започване на лечението.

Избраните статистически методи дават пълна и достоверна оценка на данните, съобразно целта на представеното проучване.

След проучване и анализиране на наличните данни за методи на лечение на перитендинит на гленохумерална става д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова прилага два метода на лечение в двете групи пациенти. Едната група е лекувана с Multiwave Locked System (MLS) лазерна терапия – група А, докато другата с комбинация от микровълнова диатермия и терапия с интерферентен ток – група Б.

Резултати и обсъждане

Резултатите отговарят на поставените задачи. Дисертантът добре е синтезирал и онагледил с таблици и фигури разпределението на пациентите в различни групи според пол, възраст и получените резултати.

От анализа на социо-демографската характеристика на изследваните лица се потвърждават даните от литературния обзор за епидемиологична характеристика на засегнатите пациенти. От анализа на изходните стойности на шестте признака за проследяване се вижда, че няма разлика между двете групи, което води до тяхната хомогенност една спрямо друга.

Постигнат е статистически значим ефект и при двата използвани терапевтични метода. MLS лазерно лечение и комбиниран физичен комплекс от микровълнова диатермия и интерферентен ток, са подходящи като общ протокол за рутинна клинична практика при пациенти с перитендинит на гленохумералната става. Съпоставянето на резултатите между двата метода дава основание на д-р Панайотова - Овчарова да препоръча прилагането на MLS лазерно лечение при перитендинит на гленохумерална става.

Дискусията върху получените резултати подчертава тяхната значимост, като ги сравнява с други проучвания в световната литература.

В заключение са обобщени най-важните резултати от проучването.

Синтезирани са пет ясно формулирани извода, които кратко и точно дават обобщена информация за резултатите от проведеното проучване и отговарят напълно на поставените цели и задачи. Дисертантът ясно е посочил три теоретико-методологични и два практико-приложни приноси на дисертационния труд за България.

Авторефератът е структуриран с съответствие изискванията, съдържанието му съответства на дисертационния труд, представени са 21 таблици и 30 фигури, за онагледяване на получените от научното изследване резултати.

Заклучение

Дисертационният труд на дисертанта д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова на тема „Сравнително проучване на ефектите на конвенционален физиотерапевтичен комплекс и високоенергиен лазер при пациенти с перитендинит на гленохумерална става" представя резултати и заключения с оригинален принос в науката и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ-Варна.

Дисертационният труд показва, че дисертантът д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова е придобила задълбочени теоретични познания и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното давам убедено своята положителна оценка на дисертационния труд.

Предлагам на високо уважаваното Научно жури, да присъди на д-р Лилия Пейчева Панайотова-Овчарова образователна и научна степен „ДОКТОР“.

Дата: 29.07.2022 г.

Проф. д-р Веселинка Несторова, д.м.

Варна